

MNEMONIKA U SLUŽBI NASTAVE GRAMATIKE ENGLESKOG JEZIKA

Prema Klaićevu *Velikom rječniku stranih riječi* mnemonika je »skup pravila i načina kako se omogućuje pamćenje što je moguće većeg broja podataka, činjenica; mnemonika se temelji ponajviše na zakonima asocijacije ideja«.

U normativnim se gramatikama pravila koja treba pamtit i obično iznose pripovjedački, a riječi abecedno. Pisci takvih gramatika morali bi građu obraditi tako da se ona što lakše i brže pamti; no oni taj zadatak u svim pojedinostima ne mogu izvršiti, jer ne mogu poznavati sve činioce koji se stječu u primjeni njihovih knjiga: stav nastavnika, njegova sprema, studenti, njihova dob i predznanje, njihova sredina. Zato će posljednju riječ imati nastavnik, koji sve te prilike bolje poznaje. On će izvršiti doradu gramatike kojom se služi; njemu je stalo da mu studenti brže, bolje i dulje pamte, pa zato neće moći mi-moići mnemoniku.

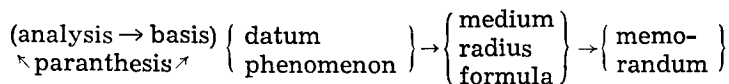
U skladu s gornjom definicijom, idući mnemonički primjeri se u većem dijelu sastoje od povezivanja značenja na temelju sličnosti ili suprotnosti, a zatim i od drugih elemenata, grafike, istih riječi, slogova, slova ili glasova.

Pošto je studentima jasna osnovna razlika između glagola *do* i *make*, korisno je da upamte najvažnije primjere s *do*. Ako ih uče bez reda, rijetko će moći nabrojiti sve tražene. Osim toga treba da usput nauče, ako se radi o objektu glagola *do*, a ne o pridjevu, prijedlogu ili prilogu, što mu neposredno prethodi: određeni ili neodređeni član, ili posvojni pridjev. Iako u donjem popisu *do* ne piše pred primjerima, treba ga uvijek izgovoriti. Primjeri su poredani u skupine prema glavnim značenjima koja ih povezuju a unutar najveće skupine, *Work*, nalaze se i proredima odijeljene podskupine.

<i>Work</i>	<i>Quality</i>	<i>Separation</i>	<i>Benefit</i>
one's work	one's best	away with	good
business	the { right } thing	without something	an errand
one's homework	{ wrong }		a favour
one's lesson			
an assignment			
a painting			
one's houserwork			
the cooking			
the dishes.			

¹ Uglavnom prema: Rebecca E. Hayden, Dorothy W. Pilgrim, Aurora Quiros Haggard, *Mastering American English* (Englewood Cliffs: Prentice-Hall, 1956). Iz istih izvora preuzeta je i terminologija.

U idućim primjerima značenje se sve više potkrepljuje grafički. Tako bismo u množini stranih riječi²

mogli izvršiti ovakvo povezivanje: pomoću *analysis* dolazimo do *basis* (recimo, nekog pitanja); *parenthesis* strelicama pokazuje što je; *analysis* nas dovodi do *data*; zapažamo *phenomena*; od *data* i *phenomena* izvode se *media* (*mediums*) i *formulae* (*formulas*); među njima je, malo uvučen, *radius*, također jedan *datum*, ali koji ima samo latinsku množinu, *radii*; napokon se može napisati *memorandum*, množina *memoranda* i *memorandums*, zašto se i rastavlja na dva retka, u kojima *su medium* i *formula* s dvostrukim množinama. Dakako, ta mnemonička pomagala poslije zapamćivanja više na razini svijesti nisu potrebna.

Slično možemo prikazati i neodređene pridjeve i zamjenice²:

<i>Adjective/Pronoun</i>	<i>Adjective</i>	<i>Pronoun</i>
some	no	none
any	$\left\{ \begin{array}{l} \text{a lot} \\ \text{lots} \end{array} \right\} \text{ of}$	
$\left\{ \begin{array}{l} \text{(a) little} \\ \text{few} \\ \text{much} \\ \text{many} \end{array} \right\} \text{ (of)}$		

Iz popisa proizlazi da treba dobro razlikovati značenje *little* i *few* kad su sa *a* ili bez njega. Iza tih riječi i *much* i *many* može doći *of*, dok iza *a lot* i *lots* mora doći.

U idućem primjeru, pobliže određivanje riječi *same* i *different*², semantički i grafički elementi gotovo se stapaju: vidi tabelu na str. 78.

Razmak, smjer, zaokruženost, stupnjevanje značenja — sve pogoduje pamćenju.

U upotrebi gerunda, odnosno gerunda ili infinitiva iza navedenih glagola veza po značenju najvažnija je, a crtež se svodi na tabelu:

² Uglavnom prema Jean Praninskas, *A Rapid Review of English Grammar* (Englewood Cliffs: Prentice-Hall, 1963).

IDEA		GERUND	GERUND / INFINITIVE	
EMOTION		Pleasant	enjoy favour	
		Unpleasant	mind resent detest	
VOLITION		Work and Time	Begining	like love prefer
			Duration	regret* dislike hate dread
			Interruption	begin start
			Ending	keep (on) go on practise
			Active	postpone put off
		Subject versus Object	Passive	delay continue
			Resignation	finish get through quit
			Withdrawal	stop* cease
			Separation	risk suggest
			Memory	admit deny resist
INTELLECT		Imagination	try propose advise	
		Reasoning	can't help (can't) face	
			(can't) bear can't stand	
INTELLECT		Memory	avoid escape	
		Imagination	miss	
		Reasoning	neglect omit	
INTELLECT		Memory	recall picture	
		Imagination	fancy imagine	
		Reasoning	remember* forget*	
INTELLECT		Memory	consider appreciate anticipate	
		Imagination		
		Reasoning	intend plan	

*Ti glagoli s gerundom znače svršenu radnju, s infinitivom i to svrhu.

Za studenta engleskog kao strana jezika upotreba gerunda ili infinitiva jedno je od najtežih poglavlja; za rođena Engleza ili Amerikanca to je stvar osjećaja stečenog nizom godina. Stranac, međutim, ne može sebi priuštiti toliko vremena: mora postupak ubrzati, tj., naučiti glagole iza kojih slijedi infinitiv ili infinitiv/gerund na pamet.

j
u
s
t

almost
THE SAME
nearly

a b o u t

e
x
a
c
t
l
y

somewhat, a little

DIFFERENT

very, quite, entirely

Ne može se tvrditi da je to konačna ili posve točna tabela. Različiti gramatičari dodat će ili oduzeti koji glagol, čak će se razmimoilaziti o njegovu mjestu u tabeli.³ Pitanje čiste pripadnosti glagola stanovitim kategorijama (tu su razvrstani uglavnom prema Rogetovu ideološkom rječniku) nije za ovu praktičnu svrhu od bitne važnosti.

Svu onu klasifikaciju ispod IDEA ne treba studentima dati da nauče: očita unutrašnja semantička veza po sličnosti ili suprotnosti između glagola sama je po sebi dovoljna pomoć pamćenju. Svi bi se navedeni glagoli zapravo mogli shvatiti kao iznimke, jer iza većine dolazi infinitiv *s to*.

Taj primjer jasno pokazuje kako se gramatika ne smije odvajati od jezika; idealna gramatika sadržavala bi sav jezik. Pojedine njezine dijelove student mora ne samo shvatiti i zapamtiti ako neće da neprestano bude u neizvjesnosti. Isto vrijedi i za nezavisne veznike i priloge koji znače dodavanje, suprotstavljanje i posljedicu².

ADDITION:	<i>moreover</i> <i>and, as well as</i>	b e s i d e s	CONTRAST:	<i>but</i>	<i>however</i> <i>nevertheless</i> <i>on the other hand</i>
RESULT (CONSEQUENCE):	<i>as a result</i> <i>consequently</i>			<i>th</i>	<i>us</i> <i>erefore</i>

Značenje s grafičkim elementima i istim slovima i riječima olakšava i shvaćanje i memoriranje. U ADDITION potcrtano je *over* u *moreover*, što doista stoji iznad drugih riječi, *a* povezuje donje riječi, dok *besides* stvarno stoji po strani: u CONTRAST *ever* dolazi u dvije riječi, a *other* podsjeća na suprotnost; u RESULT (CONSEQUENCE) te iste riječi dolaze u dva izraza, a *th* je početni glas drugih dvaju.

Više pomagala usredotočuje se i u prikazu značenja i upotrebe *to be* kao nepomoćnog glagola³.

Noun	Adjective	Adverb
— Occupation	— Size and Shape	— Place: <i>here, there</i>
— Trade	— Characteristic	Number
— Profession	— Condition	— Age.
	— Colour	
	— Nationality	

³ Na primjer, Randolf Quirk and Sidney Greenbaum, *A University Grammar of English* (London: Longman, 1974) meće *delay* pod *gerund/infinitive*, a R. A. Close, *A Reference Grammar for Students of English* (London: Longman, 1975) pod *gerund*.

Tu mnemonička sredstva uključuju razdiobu prema vrstama riječi, poređak riječi prema značenjima, ista slova. Možda će trebati napose naglasiti upotrebu *to be* u vezi s narodnošću i starosti: *He's English, American* itd.; *She's twenty-one*.

Red riječi i značenje nezavisno složenih rečenica s *too* i (*n*)*either*² svodi se na tabelu:

Conn.	POSITION		
<i>and</i>	S	(FV) (FV not)	(<i>too</i>) (<i>either</i>)
	(<i>so</i>) (<i>neither</i>)	FV	S

Conn. je *connective*, uglavnom *and*. S je *subject*, FV, *function verb*, kao *be, have, shall, will, should, would* itd.

Preostali primjeri poprimaju oblik formule, koja, dakako, sadržava i ostale elemente. Upotreba priloga stupnjevanja, *enough, very, too*:

$$\left\{ \text{in a } \left\{ \begin{array}{l} \text{satisfactory} \\ \text{high} \\ \text{higher} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{(amount) (number) (degree)} \\ \text{degree} \end{array} \right\} :$$

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{(None) (Pl Count) } \textit{enough} \text{ (None) (Pl Count) (Adj)} \\ \left\{ \begin{array}{l} \textit{very} \\ \textit{too} \end{array} \right\} \text{ (Adj) (Indef)} \end{array} \right\}$$

Na lijevoj strani su značenja priloga, na desnoj upotreba (uz kakvu vrstu riječi, prije ili poslije). Obične zagrade znače da se bira samo jedan element, ali istim redom lijevo i desno. *None* je *noncountable*, *Pl Count*, *plural countable*, Adj, adjective. Iza *very* i *too* može doći i *Indef*, neodređeni pridjev ili zamjenica, kao *very few*.

Iz formule za izražavanje buduće radnje,

$$\left\{ \begin{array}{l} \textit{be (going/about) to} \\ \textit{shall/will} \end{array} \right\} V$$

razabiru se četiri mogućnosti (*shall* i *will* su, dakako, samo jedna), iako će se značenje svake od njih morati posebno pamtit. Dok izraze s lijeva ili desna kose crte, /, možemo birati, V, *verb*, glagol bez *to* mora se upotrijebiti u svakom slučaju. Na primjer: *I'm about to leave, I'm going to leave, I'm to leave (You wil leave): I shall leave*

Tako bi se mogli redati nebrojeni mnemonički primjeri na nebrojene načine. No i ovi navedeni već pokazuju da se u nastavi gramatike mnemonika ne bi smjela mimoilaziti. Oni, nadalje, govore da je nastavnik neophodan posrednik između knjige i studenata. Napokon, oni smjeraju prema idealnom cilju, da veza knjiga — nastavnik iščezne (da je nastavnik uglavnom ne treba, da u sebi nosi za svoju svrhu najbolju knjigu), a veza nastavnik—studenti ojača.